

Täysistunto 12.03.2024

Osallistujat

Jäsenet: vpj. Jani Kokko/sdp (lähti klo 11.07), vpj. Sari Tanus/kd (puheenjohtajana klo 11.07-), Danita Westphal/LiikeNyt, Anne Tarvainen/humanitaarisen avun osaamisalue, Elina Korhonen/naiset ja tytöt –osaamisalue, Heli Siikaluoma/EK, Laura Kurki/SY, Marjukka Holopainen-Rainio/talous ja työ –osaamisalue, Tuomas Tuure/demokratia ja yhdenvertaisuus –osaamisalue, Unna Lehtipuu/talous ja työ –osaamisalue/Finnfund

Asiantuntijajäsenet: Anu Karvinen/Vikes, Helena Airaksinen/um, Janne Ronkainen/SASK, Jenna Kuitunen/sm, Hanna Klinge/CMI, Joonas Haverinen/Fida, Jorma Peltonen/SKOL ry, Jyri Juslen/ym, Kim Remitz/KIOS, Leena Pentikäinen/TEM, Markus Schulman/MMM, Sami Pirkkala /um, Sonja Finer/Finnwatch, Taina Kulmala/VNK, Juha Savolainen/um, Taina Sinivuori/SP, Annukka von Kaufmann/Plan Suomi, Linda Piirto/um, Åsa Wallendahl/SKOL ry, Jussi Ojala/koulutus -osaamisalue

Muut: Melissa Säilä/UM, Birgit Nevala/Finnpartnership, Jukka-Pekka Kärkkäinen/FCA Investments, Jaakko Kangasniemi/Finnfund, Eija Rotinen/um

Sihteeristö: Marikki Karhu, Katja Kandolin

1. Kokouksen avaus
Varapuheenjohtaja Jani Kokko (sd) avasi kokouksen klo 9.30.
2. Pöytäkirjat tiedoksi
Hyväksyttiin täysistuntopöytäkirja (järjestäytymisistunto) 06.02.2023 ja työvaliokunnan pöytäkirja 27.02.2023 (Palestiina päivitys) pääsihteerin tarkennuksella liittyen YK:n Palestiinan pakolaisjärjestö UNRWAn tutkintaan liittyen. Meneillään on siis kaksi linjaa: YK:n sisäinen tarkastus (OIOS) ja pääsihteerin Gutierrezin ryhmän toimeenpanema tarkastus.
3. Kestävän kehityksen, kehityspolitiikan ja kaupan kytkökset

Jani Kokko (sd)

Puheenjohtaja avasi kokouksen painottamalla, että täysistunnon tavoitteena on lisätä yhteistä ymmärrystä kestävän kehityksen, kehityspolitiikan ja kaupan kytköksiä eri näkökulmista. Keskeisiä näkökulmia ovat esimerkiksi kauppapolitiikkataso (kauppasopimukset ja markkinoillepääsy), kehittyvien maiden yksityissektorin kehittäminen kehityspoliittisena tavoitteena, vienninedistäminen sekä yritysvastuu. Näitä eri jäsentahomme avaavat tässä istunnossa. Valmisteilla oleva Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selontekovalmistelu tekee teemasta erityisen ajankohtaisen.

Alustukset:

Johdatus/pääsihteerin Marikki Karhu

Pääsihteerin johdatteli aiheeseen muistutteleamalla siitä, miksi kauppapolitiikka on keskeinen osa myös KPT:n mandaattia. Kehityspolitiikka on osana ulkosuhteita, mikä tällä hallituskaudella korostuu entisestään. Sama kytkös näkyy todella vahvasti myös EU tasolla, joka määrittää viime kädessä myös Suomen politiikkalinjauksia ja erityisesti selontekoa. Kauppapolitiikka kuuluu EU:n toimivaltaa, kun taas kehitysyhteistyö on jaettu unionin ja jäsenmaiden kesken. Koska toimivalta on jaettu, on myös kehitysyhteistyön päätavoite yhteinen ja jaettu EU:ssa ja se liittyy edelleen köyhyyden poistamiseen ja kestävän kehityksen edistämiseen kehittyvissä maissa. Tämän tulisi näkyä luonnollisesti myös Suomen linjauksissa. Lisäksi EU:n perussopi-

muksen linjaavat, että kehitystavoitteet on huomioitava myös muilla politiikka-aloilla. Ensimmäisesti siksi, ettemme hukkaisi resursseja ja mahdollisuuksia, mutta myös siksi, että tarve on huutava ja voitettavaa on paljon. Siksi tämä täysistunto ja sen puheenvuorot. Pääsihteeri muistutti myös, että EU:n kumppanit ja EU ovat pyrkineet yhdistämään kauppaa ja kehitystä aktiivisesti viiden vuosikymmenen ajan. Suhde ei ole ollut helppo, mutta se on ollut aina hyvin tärkeä molemmille osapuolille ja on sitä nyt ja tulevaisuudessa. Sekä EU:lle että Suomelle kehitys- ja kauppapolitiikka ovat osa kestävästä kehityksen Agenda 2030 toteuttamista, kuten tuossa esityslistalla avasin. Viennin edistäminen on yksi keskeinen komponentti, mutta ei suinkaan ainut. Sekä KPT:n asetuksen ja UM:n laatiman toimikunnan asettamiskirjeen mukaan KPT:n tulee edistää kestävästä kehitystä tukevaa päätöksentekoa kehitysmaiden tilanteeseen vaikuttavilla politiikkalohkoilla.

Miten sitten kauppa ja kehitys on näkynyt KPT:n työssä? Kehityspolitiikan tavoitteiden ja kauppapolitiikan välinen suhde, yksityissektorin yhteistyö ja kehitys ovat olleet myös nyky-muotoisen KPT:n agendalla sen perustamisesta lähtien (2003). Yksityissektorin yhteistyön instrumenttien painotus sekä laina- ja sijoitusmuotoisten instrumenttien nousu sekä vienninedistämisyrittämysten vahvistuminen nostivat teeman erityiseen tarkasteluun kaudella, toisella KPT-kaudella eli Sipilän hallituksen aikaan (2016-2020) ja vuoden 2017 KPT:n vuosiarvioraporttiin "Suomen kehityspolitiikan tila 2017: Miten Suomi vahvistaa kehitysmaiden taloutta, yksityissektoria ja verotuskykyä?" Silloin toimikunta totesi, että kauppa ja yksityissektorin painotus kehityspolitiikassa on tärkeä ja tervetullut. Keskeinen kysymys kuitenkin on, miten ja millä ehdoin kehitysmaiden talouden ja yksityissektorin vahvistaminen vastaa kehitysmaiden ihmisten oikeuksiin ja tarpeisiin myös kaikkein köyhimmässä maissa. Sen tulee vahvistaa kehittyvien maiden omaa resurssipohjaa, yrittäjyyden perusedellytyksiä, elinkeinopolitiikkaa ja taloudellisen hyödyn entistä laajaa-alaisempaa jakaantumista sekä sukupuolten tasa-arvoa. Kaikkein vähiten kehittyneillä mailla on erityinen kansainvälisoikeudellinen rooli, joka on huomioitava. Näin linjattiin 2017 ja neuvottiin ministeri Kai Mykkästä. Lisäksi viime kaudella KPT laajensi taloussuhteiden horisonttia ja otti yhteisesti kantaa yritysvastuulakiin ja kestävästä kehityksen mukaisten investointien kriteereihin sekä kommentoi Kestävästä kehityksen rahoituslinjausta. (Materiaalit löytyvät KPT:n verkkosivuilta). Pääsihteeri toivoi, että viestit saavuttaisivat myös ne pöydät, joissa tulevat kauppaa ja kehitystä ohjaavat linjat vedetään.

Ulkoministeriön Kestävästä kaupan yksikön terveiset/Linda Piirto

Yksikön (KPO-30) lyhyt esittely: yksikön vastuualueisiin kuuluvat mm. kestävä kehitys EU-kauppasopimuksissa, koordinaatio tietyistä EU-kauppasopimuksista (Lat.Am., Afrikka, Lähi-itä), EU:n kestävien arvoketjujen sääntelyn seuranta (yritysvastuu, metsäkato, hiilirajamekanismi, pakkotyö, ekosuunnittelu), Aid for Trade, vihreä siirtymä ja kriittiset raaka-aineet, ympäristö ja ilmasto WTO:ssa, kehittyvien maiden kysymykset WTO:ssa, OECD-koordinaatio, yleinen tullietuusjärjestelmä GSP ja tilastot sekä analyysi.

Kestävä kehitys kauppasopimuksissa: Kestävästä kehityksen määräyksiä ollut mukana EU-kauppasopimuksissa pitkään. Vahvistetaan, että kauppakumppaneilla on velvollisuus toimeenpanna ILO:n ydinsopimuksia ja Pariisin ilmastopöytäkirjasta. Komission tiedonanto 22.6.2022 "Kauppakumppanuusvoima: yhdessä vihreän ja oikeudenmukaisen talouskasvun puolesta". Mahdollisuus kauppaetujen väliaikaiseen perumiseen on tilanteessa, jossa kauppakumppani ei noudata sopimusvelvoitteita Pariisin ilmastopöytäkirjan tai ILO:n työelämän perusoikeuksien osalta. Rikkomusten tulee tehdä tyhjäksi sopimustavoitteet tai olla vakavia.

Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö eli Aid for Trade: Unido (YK:n teollistamisjärjestö) edistää teollista kehitystä. Enhanced Integrated Framework (EIF) tukee LDC-maiden kauppakapasiteetin vahvistamista. ILO: Kauppa ja ihmisarvoinen työ –hanke. ACWL: WTO-lakineuvonta kehittyville maille. WTO:n teknisen avun rahastot (mm. kalastus, terveys- ja kasvisuojelumääräykset), Afrikan vapaakauppa-alueen tekninen tuki.

Yleinen tullietuusjärjestelmä (GSP): EU on vuodesta 1971 myöntänyt yksipuolisesti tullietuuksia kehitysmaille, nyt ollaan uudistamassa järjestelmää seuraavaksi 10 vuodeksi. Tavoitteena on poistaa köyhyyttä edistämällä kehitysmaiden integroitumista maailmankauppaan. Edunsaajamaat sitoutuvat kestävän kehityksen ja hyvän hallintotavan periaatteisiin. Järjestelmä on EU:n tärkeimpiä kauppapoliittisia välineitä ihmisoikeuksien, työntekijöiden oikeuksien, kestävän kehityksen ja hyvän hallinnon edistämiseksi kehitysmaissa. Uudistuksessa on tarkoitus huomioida myös kaupan, kehityksen ja muuttoliikkeen välisiä yhteyksiä. Ei ole vielä tiedossa, saadaanko uudistus läpi.

Kehittyvien maiden yksityissektorin kehittäminen kehitysrahoituksella ja yrityskumppanuuksilla/ Jaakko Kangasniemi, Finnfund

Finnfundin mandaatti 2024-27: Vaikuttavaa kehityksen edistämistä, kestävää ja kannattavaa liiketoimintaa, markkinapuutteen korjaamista, muun rahoituksen vivutusta, vastuullisuutta (gender, ilmasto), tasavertaista yhteistyötä, suomalaisten yritysten osallistumista, investointeja Ukrainaan.

Köyhimpiä maita ei unohdeta: uusi omistajaohjausmuistio, mutta mahdollisimman vähän muuttuu. Uutta selkeämpi painotus tasavertaiseen yhteistyöhön. Lisää painoa ilmastokysymyksissä, siellä missä päästöjä syntyy. Suomalaisten yritysten osallistuminen Ukrainaan. Ennen ¾ sijoituksista köyhimpiin maihin maininta on poissa mutta kehitysmisio antaa edelleen on luvan mennä vaikeisiin paikkoihin (tässä arvioidaan onnistuminen, kannattavuus, ilmasto ja globaalihaasteet, harjoittelu vakaammassa oloissa, yhteistyö suomalaisten kanssa).

Suomalaisia ratkaisuja maailman ongelmiin: digitalisaatiota, metsätaloutta, energiatehokkuutta, elinkaariajattelua, kestävyyttä, kiertotaloutta, ympäristövastuuta, työturvallisuutta, suomalainen ratkaisu harvoin halvin, vaikka voi olla edullisin.

Hyviä ja huonoja hankkeita suomalaisten yritysten kanssa: tuotetaanko päteviä ratkaisuja, ratkotaanko tärkeitä asioita, onko tarjonta kilpailukykyistä. Finnfund katsoo suomalaista tarjontaa aina kehitysmaiden tarpeiden ja mahdollisuuksien näkökulmasta. Sopimattomia ratkaisuja ei lähdetä viemään eteepäin.

Suomalaiset yritykset kehittyvissä maissa: harva pyörittää tuotantoa varsinkaan köyhimmässä maissa, moni myy teknologiaa, osapuolia ja hyötyjä monin eri tavoin.

Esim. 1 Turkanan tuulipuisto Keniassa: oli ankara sähköpula, oli tuulitunnelit, riski oli suuri. Hanke kuitenkin onnistui ja oli kannattava. Sillä mennään kohti uusiutuvaa energiaa.

Esim. 2 Salotech Thailand: aurinkopaneelitehdas. Vaihtoehto kiinalaiselle tekniikalle (ihmisoikeudet). Miten paneelien ostajat valitsevat? Voidaanko monistaa Afrikassa, jää nähtäväksi.

Birgit Nevala/Finnpartnership

Finnpartnership kannustaa kehittyville markkinoille kaupallisia hankkeita ja on Finnfundin pyörittämä ulkoministeriön ohjelma. Globaali kehitys on mahdollisuus yrityksille. Yksityissektoria tarvitaan mukaan, jotta kestävä kehitys toteutuisi. Työpaikat SDG-8 on keskeinen KEKE-tavoite. Kannattava liiketoiminta täydentää julkista kehitysyhteistyötä. Tarjolla Finnpartnershipin kautta on liikekumppanuustuki, B2B matchmaking –palvelu, sekä tietoa ja ohjausta. Vuonna 2023 tukea myönnettiin noin 6 milj. euroa. Ohjelmakauden 2022-24 tavoitteet: enemmän hankkeita, mukaan varteenotettavia yrityksiä, vähemmän keskeytettyjä hankkeita, enemmän kehitysvaikutuksia, tulokset näkyville. Ukrainaan suuntautuvien hakemusten määrä kasvanut. Toimialoittain rakennusala suurin, terveys ja lääketeollisuus toisena, koulutus kolmas. Suurimmat rahalliset tuet on myönnetty Keniaan ja Vietnamiin. Alemman keskitulon maihin mennyt n. 48% tuista, vähiten kehittyneille maille 28%. Hankkeita käynnissä nyt 70 kpl:tta. Finnpartnership tulee liiketoiminnan valmisteluvaihetta sekä itse liiketoimintavaihetta. Myönnettävän tuen alaraja on 15000€ ja se maksetaan takautuvasti. Käynnissä on nyt EU Global Gateway –kampanja, jossa tarkoituksena on kanavoida 15 suomalaisen yrityksen hankkeet mukaan Global Gatewayn hankkeisiin.

Jussi Ojala/Kirkon Ulkomaanapu ja Jukka-Pekka Kärkkäinen/FCA Investments

Äärimmäinen köyhyys tiivistyy kaikista hauraimpiin maihin, kestävän kehityksen tavoitteiden toteutuminen vaarassa globaalisti. Suomi on sitoutunut kansainvälisesti kestävän kehityksen tukemiseen, köyhyyden poistamiseen sekä köyhimpien maiden huomioimiseen. Suomessa näkyvissä suunnanmuutos pois LDC-maiden painotuksesta ja "ketään ei jätetä" –

periaatteesta. Tämä kehityssuunta on väärä, kun katsotaan globaalia kehityskulkuja (ml. köyhyyden lisääntyminen ja keskittyminen hauraille alueille). Yksityissektorin tukeminen ja siihen liittyvät mahdollisuudet ovat tärkeitä myös näillä alueilla. Riskien tunnistaminen liittyy paikallisen toimintaympäristön tuntemiseen ja kumppanuuksiin. Esimerkkejä löytyy: Uganda, Chiggy Farm, Naisten pankki, FCA investments ja KUA tukeneet näitä. Tarvitaan laajakulmaista ekosysteemiajattelua, jossa koulutuksella ja ammatillisella koulutuksella erityinen rooli, jotta osaavaa työvoimaa olisi saatavilla. Visiona Kestävien PK yritysten vallankumous. Tällä hetkellä kauppasuhteissa tasa-arvoinen kumppanuus ei tule toteutumaan. Tietoa ja tutkimusta toiminnan perustana. KPT:lla tässä teemassa myös rooli, kuten myös Fingolla.

Köyhimpien maiden toimintaympäristöt ovat vaikeita (korruptio, kehittämätön lainsäädäntö). Korruptio on kehityksen suuri este, se syö kehityksen eväät. Valtiota tukeminen tässä haasteellista. Yksityissektorin tuki ja toimivien kumppanuuksien rakentaminen keskeistä. FCA tarjoaa palveluja ja rahoitusta vastuullisille pk-yrityksille, autetaan suomalaisia toimijoita myymään ratkaisuja. Rooli kehityspoliittinen, erityishuomiossa naiset ja nuoret. FCA pyrkii kehittämään ja nostamaan PK-yrityksiä Finnfund-rahoituksen vaatimaan mittaluokkaan.

Keskustelussa kysyttiin köyhyyden vähentämisestä ja mitä tällä hetkellä tapahtuu Maailman pankissa ja WTO:ssa tältä osin. Onko eriarvoistuminen vähentäminen prioriteettina? KPT:n tulisi seurata juuri tämänkaltaisia asioita. Linda Piirto/UM vastasi, että WTO:ssa on suuria muutoksia menossa, vaikka eteneminen hidasta. EU:n painoarvo vähenemässä. Vihreä siirtymä ja kriittiset raaka-aineet nouseva kysymys, johon liittyy myös ristiriitoja (ml. alkuperäiskansojen oikeudet, lapsityövoima). ILO:n säännökset ovat kauppaan ja kehitykseen liittyen tärkeitä. WTO:ssa ei keskeisesti esillä, ympäristö kyllä jonkin verran. WWF:n puolelta toivetta dialogista WTO-kysymyksissä. Nuorisotyöttömyys näyttäyty sokeana pisteenä, johon ei vielä riittävästi kiinnitetä huomiota.

Kanavoidaan rahoitusta järjestöihin, jotka edistävät esim. syrjäntäkysymyksiä. Kysyttiin, miten tasa-arvo otettu huomioon Finnfundin ja Finnpartnershipin hankkeissa. Väestönkasvu Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa: Todettiin, että Suomella on tässä ihmisoikeusperustaista osaamista ja tähän tulisi panostaa samalla kun panostetaan työpaikkojen luomiseen. STTK muistutti työpaikkojen laadusta ml. työsuhteet ja palkat, oikeus järjestäytyä, ei huomioita pelkästään työpaikkojen määrään. Juha Savolainen/UM: Maailmanpankissa tarvitaan rakenteellista muutosta, saatava lisää rahoitusta kestävä kehityksen tavoitteelle. Todettiin myös, että tutkimus on tärkeää, matchmaking yritysten ja tutkimuslaitosten välille on oleellista. Tutkijoilla on usein laaja-alaiset verkostot kohdemaissa sekä ensiarvoisen tärkeää paikallistuntemusta. Rauhanliitto: asevientien kehityksen kannalta kriittinen – suomen linja on tässä muutoksessa. SASK nosti tärkeän näkökulman liittyen Ukrainan rooliin kehityskumppanina vs. kaikkein vähiten kehittyneet: miten suureksi Ukrainan tuki voi kasvaa? (Kysymys jäi auki)

Vienninedistäminen ja kestävä kehitys sekä Ukraina: win win –mahdollisuudet

Heli Siikaluoma Elinkeinoelämän Keskusliitto: Ukraina tulee tarvitsemaan julkista ja yksityistä pääomaa jälleenrakennuksessa. Suomi ottanutkin jo roolia esim. ympäristötuhojen korjaamisessa. Yrityksillä vahva halu auttaa, esim. viime talven sähkökriisissä Suomi lahjoitti eniten generaattoreita. Jälleenrakentaminen on Ukrainassa käynnissä jo nyt: akuutit tarpeet noin 15 miljardia euroa (strategista, tärkeää infraa). Tämän hetket tuhot ja jälleenrakennustarpeet ovat valtavat: kouluja tuhottu 3000, sairaaloita 1500, samoin kulttuuri- ja urheilupaikkoja, asuntoja 170 000. Maailmanpankin arviot jälleenrakentamisen kustannuksista ovat kasvaneet 411 miljardista 426 miljardiin. Yritykset keskeisiä: investoinnit, tavaratoimitukset, ym. Suomen ratkaisuja: erityisesti suomalainen osaaminen, kuten suunnittelu, insinöörityö, projektijohto, miinanraivaus, räjähteiden poisto, energiassektori, telekommunikaatio, digitalisaatio, vesi, jätehuolto, terveysteknologia, maatalous, koulutus, rakentaminen. Ykkösprioriteetti kehitysvaikutusten syntyminen. Ukrainan korruptio valtava ongelma, tämä tiedostetaan. Afrikkaa ei ole myöskään unohdettu. EK: "Afrikka-politiikan uusi aika" –julkaisu, luettavissa EK:n sivuilla.

Laura Kurki/Suomen Yrittäjät

Kehitysyhteistyön määrärahaileikkaukset vaikuttavat myös yrityksiin; pitkäaikaisten maaohjelmien lakkautus ei ole hyvä asia, koska myös yritykset pääsivät verkostoitumaan maaohjelmien kautta. Haasteena on myös se, yritysten toimintalogiikka on erilainen; kannattavuutta ajatellen ei ole helppoa toimia köyhimpien maiden konteksteissa. Keskitulon maat houkuttelevimpia. Ennakoitavuus on yrityksille tärkeää niin kohdemaissa kuin Suomen kehityspolitiikassa. Siksi myös ylivaalikautista otetta tarvitaan. Kehitysyhteistyön ehdollistaminen muuttaa tilannetta. Kehitys- ja kauppapolitiikka linkittyvät. EU Global Gateway on tässä keskeinen. EU-politiikassa olisi Suomelle vaikuttamisen paikka. Suomalaisten yritysten mukaan tulo haasteellista. Yritysten hakuprosessit pitää olla sen verran selkeitä, että niihin löytyy halukkuutta hakea. Hankehallinto on nykyään näissä todella raskasta. Onko Afrikka unohtunut? Ei näy nykyisessä politiikassa, pitäisikö Afrikka-strategiaa uudistaa? KPT:llä näkökulmia kokoava ote (vrt. 2017 päivitetty raportti Suomesta kehittyvien maiden yksityissektorin ja verotuskyvyn tukijana tällä toimikaudella?)

Marjukka Holopainen-Rainio/Business Finland

Developing Markets Platform yhteistyössä UM:n kanssa. Missiona auttaa suomalaisia yrityksiä ja heidän partnereitaan kehittämään kestäväää liiketoimintaa globaaleilla markkinoilla. Suomessa paljon yrityksiä, jotka eivät ole miettineet kehittyvien markkinoiden mahdollisuuksia. Tukea mm. paikallisten innovaatioiden rahoitukseen: rahoitus suomalaiselle toimijalle, yhteistyö paikallisen toimijan kanssa. Maksimoidaan kestävään kehityksen vaikutukset ja taloudellinen vaikuttavuus. *Funding Pathways for Sustainable Business*, kehitteillä. YK-hankinnat ja humanitaarisen avun innovaatiot: neuvotaan kuinka lähestyä ja myydä ideoita YK:lle humanitaaristen innovaatioiden alalle. Kansainväliset rahoitusinstituutiot: Tuetaan ja neuvotaan suomalaisia yrityksiä, järjestetään valmennusta ja verkostoitumista, jotta pääsisi mukaan kv. rahoituslaitosten (WB, EU aluekehityspankit) hankintoihin ja investointeihin. Tiimissä kolme työntekijää Helsingissä, Keniassa myös työntekijä, kuten myös Tanskassa, Etelä-Afrikassa, Vietnamin, nyt myös Ukraina-deski.

Yritysvastuudirektiivi/Sonja Finér Finnwatch

Yritysvastuudirektiivin tilanne (12.3.2024): Direktiivi pohjautuu vuonna 2011 YK:ssa sovittuihin periaatteisiin yritystoiminnan ja ihmisoikeuksien suhteesta. Direktiivi asettaa suurille yrityksille velvollisuuden selvittää toimintaansa liittyvät haitalliset ympäristö- ja ihmisoikeusvaikutukset sekä puuttua niihin. Keskeinen konsepti on huolellisuusvelvoite eli yrityksiltä edellytetään ympäristöä ja ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuutta. Yrityksille myös velvollisuus laatia ja toteuttaa 1,5 asteen mukaisia ilmastotoimia koskevat siirtymäsunnitelmat. Suomi teki aloitteen sitovasta huolellisuusvelvoitteeseen pohjautuvasta yritysvastuusaäntelystä EU:n pj-kaudellaan 2019. Komissiolta direktiivistä esitys helmikuussa 2022, neuvoston kanta direktiiviin joulukuussa 2022, parlamentin kanta direktiiviin kesäkuussa 2023. Trilogisopu joulukuussa 2023. Tavallisesti neuvostossa saavutetun trilogisovun hyväksyminen on muodollisuus. Nyt useat jäsenmaat ovat kuitenkin alkaneet esittämään omia vaatimuksiaan sen jälkeen kun neuvottelut on jo käyty. Saksan hallituspuolue FDP:llä diili Italian kanssa. Ranska liittynyt mukaan vaatien scopen nostoa. Suomi myös mukana vaatimassa erityisesti ryhmäkannanpoistoa niin, etteivät kansalaisjärjestöt voisi ajaa kanteita uhrien puolesta. Ryhmäkannan otettu direktiiviin parlamentin kannasta (kesäkuun 2023) ja se on keino parantaa ihmisoikeusloukkausten uhrien oikeussuojaa, jota ilman uhreilla ei tavallisesti ole mahdollisuuksia hakea oikeutta jäsenmaiden tuomioistuinten omissa nimissään. Suomen kanta heikensi direktiiviä poistamalla artiklasta 22 poistamalla tekstin "in its own capacity". Määräenemmistöä direktiivin taakse ei ole onnistuttu saamaan toistuvista yrityksistä huolimatta. Puheenjohtajamaa Belgia vetänyt direktiivin pois neuvoston agendalta toistuvasti. Uusi yritys saavuttaa enemmistö ja pöydällä on monelta osin muutettu direktiiviteksti (mm. scope nostettu 1000 työntekijään/300 milj.€ liikevaihtoon, riskisektoreita koskevat alemmat rajat poistettu, ilmastotoimien kytkeminen johdon palkitsemiseen poistettu, Suomen vaatimat muutokset artiklaan 22). EU:n jäsenmaat hyväksyivät yritysvastuudirektiivin sisällön myöhemmin maaliskuussa. Direktiivin soveltamisalarajaa nostettiin kattamaan yksittäiset yhtiöt sekä

emoyhtiöt sellaisissa konserneissa, joilla on keskimäärin yli 1000 työntekijää ja joiden liikevaihto ylittää 450 miljoonaa euroa vuodessa.

Keskusteluosuudessa todettiin, että Suomen maaohjelmien loppuminen hankaloittaa suomalaisen yritysten toimintaa ko. maissa. Tutkimuslaitokset, julkinen sektori ja yritykset toimivat usein yhteistyössä. Maahanmuuttajataustaisien yrittäjien osaamista tulisi hyödyntää, kun näissä maissa toimitaan. Tukien haku yrityksille ministeriön eri ohjelmista: pitäisi olla helppoa ja huomiointava myös se, että yritysten on raportoitava tuen käytöstä ja tämä työllistää myös hakuprosessin lisäksi. Hakemusten monimutkaisuus ollut ongelmallista. Ukrainan osalta todettiin, että maa on tällä hetkellä erittäin riskialtis paikka toimia. Ukrainan lisärahoituksesta todettiin, että kansalaisjärjestöille ei ole tulossa lisää rahoitusta Ukrainan toimintoja varten. Kansalaisjärjestöjen tulisi huomioida Ukraina-painotus uudelleen suuntaamalla jo myönnettyjä varoja. Ulkoministeriön edustaja totesi, että maksatuksia maatasolle menee edelleen, vaikka maaohjelmaa ei olisi enää. Yksityissektorin instrumentit ovat osa Suomen toimintamallia ja suomalaista toimijuutta saadaan paikalle myös näin. Ulkoministeriön mukaan perinteiset maaohjelmat ovat melko kapea osa toimintakokonaisuudesta. Perinteisiä bilateraali-hankkeita tulee toki olemaan vähemmän maaohjelmien lopettamisen myötä. Maaohjelmia kuitenkin jää ja niiden puitteissa voidaan jatkaa bilateraalaisia hankkeita ja toivotaan mukaan suomalaisia yrityksiä näihin. Edustustoverkoston ylläpito on myös tärkeää. Varapuheenjohtaja Tanus totesi, että yritys vastuudirektiivi menee eteenpäin ja että mediassa ollut vääriäkin tietoja asian ympärillä.

4. KPT:n ajankohtaiset

Kehityspoliittisen toimikunnan kauden strategiatyö ja työohjelma (2024-2027)

KPT:n strategiaprosessi ja työohjelman (2024-2027) valmistelu on käynnissä. KPT:n strategiaan liittyvät osallistavat työpajat on pidetty 16.1. ja 5.3. Samassa yhteydessä on jäseniltä kerätty myös alustavia ideoita tulevaan työohjelmaan. Työohjelman perustana toimii KPT:n nimittämiskirje ja siinä määritellyt toimikunnan asetusta tarkentavat tehtävät tälle toimikaudelle. Strategiaprosessin päätavoitteena on toimikunnan työn ja sen ohjattavuuden kehittäminen muodostamalla toimikunnalle yhteinen missio ja vision sekä selkeämmät tavoitealueet, joille työohjelma rakentuu. Sihteeristö toimittaa strategialuonnoksen työvaliokuntaa käsittelevään 9.4. mennessä, jonka jälkeen kirjallinen kommentointi koko KPT:lle. Työohjelman laadintaa seuraa strategiaprosessia.

OECD DACin Suomen vertaisarvioprosessi jatkuu haastattelulla

OECD Kehitysapukomitean DACin sihteeristö kiittää KPT:n jäsenistöä ja sihteeristöä kirjallisista syötteistä Suomen kehityspolitiikan vertaisarvioon. Varsinainen vertaisarvio käynnistyy KPT:n haastattelulla huhtikuussa (TO 11.4. klo 12:30-14:00 erityisesti puheenjohtajisto ja varsinaiset jäsenet). OECD-DACin sihteeristö toimittaa KPT:n sihteeristölle tiedon haastattelujen teemoista ja kysymyksistä maaliskuun lopulla. Ennen haastattelua järjestetään KPT:n Teams-tapaamisen ja laaditaan taustapaperi helpottamaan KPT:n yhteisen näkemyksen muodostamista vertaisarvioprosessiin.

Valtioneuvoston Kestävän kehityksen Agenda2030 –selontekoprosessi on käynnistynyt

Varsinainen lausuntokierros ministeriöissä käynnistyy huhtikuun alussa. Pääsihteerä osallistuu prosessiin osana Kestävän kehityksen koordinaatioverkostoa yhteistyössä ulkoministeriön Agenda2030-virkamiesten kanssa.

KPT:n asiantuntijaryhmän Demokratia-paketti valmiina hyödynnettäväksi vaikuttamistyössä

”Demokratia vaatii vahvistamista kaikkialla” -raportti, kaksisivuinen ”Tiiviisti tiedoksi” – demokratialennokki sekä julkaisutilaisuus poliittikopaneeleineen löytyvät KPT:n sivuilta.

5. KPT:n aikataulu ja tulevat tapahtumat

- KE 5.3. klo 8:15 – 9:00 *Tapaaminen OECD:n Development Centren johtajan, Ragheidur Elín Árnadóttirin kanssa. Puheenjohtajana Jani Kokko (sd)*
- TO 11.4. klo 12:30 – 14:00 *OECD DACin Suomen vertaisarvion KPT-haastattelu (kab Tervaleppä, Pikkuparlamentti).*
- TI 16.4. *Työvaliokunta*, kab. Tervaleppä, Pikkuparlamentti. Käsittelyssä KPT:n strategia (tämän jälkeen koko KPT:n kommentointikierros)
- TI 21.5. *Täysistunto*, suuren valiokunnan sali, Pikkuparlamentti. Pääaihe tbc, esim. Suomen kehityspolitiikka Ukrainassa. (Lisäksi KPT:n strategian hyväksyminen, työohjelman luonnos).

6. Kokouksen päättäminen

Varapuheenjohtaja Tanus päätti kokouksen klo 11.48.